

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК НА УНИВЕРЗИТЕТОТ ЗА АУДИОВИЗУЕЛНИ УМЕТНОСТИ, ЕВРОПСКА ФИЛМСКА ТЕАТАРСКА И ТАНЦОВА АКАДЕМИЈА – СКОПЈЕ, ПО ГРУПА ПРЕДМЕТИ ОД ОБЛАСТА НА КРИТИКА, ИСТОРИЈА И ТЕОРИЈА НА ФИЛМ, ТЕАТАР И КНИЖЕВНОСТ

Наставно-научниот уметнички совет на Универзитетот за аудиовизуелни уметности, Европска филмска и танцова академија, ЕФТА на седницата одржана на ден 22.02.2018 година, донесе Одлука со која не избра за членови на Рецензентската комисија за избор на еден наставник од областа на **Критиката, историја и теорија на филмот, театарот и книжевноста** во сите наставно научни звања на Факултетот за филмски уметности.

На конкурсот за избор на наставници во сите наставно-научни звања по група предмети од областа **Критиката, историја и теорија на филмот, театарот и книжевноста** во сите наставно научни звања на Факултетот за филмски уметности, објавен на 08 февруари, 2018 г. во весникот *Нова Македонија*, се пријави и поднесе документација кандидатот: **Д-р Христо Петрески**. Заблагодарувајќи се на довербата, формираната Рецензентска комисија, во состав: Јордан Плевнеш редовен професор, Д-р Мишо Нетков редовен професор и Д-р Васил Тоциновски редовен професор, врз основа на увидот во документите, има чест на Наставно-научниот уметнички совет на Факултетот за филмски уметности при Универзитетот за аудиовизуелни уметности Европска филмска театарска и танцова академија – Скопје да му го поднесе следниов:

ИЗВЕШТАЈ

Кандидатот Вонреден проф. Д-р Христо Петрески е роден на 4 февруари 1957 година, во Крушево. Магистрирал културологија во книжевноста на Институтот за македонска литература при Универзитетот “Кирил и Методиј”- Скопје, на тема

"Хаику поезијата - меѓу елитното и масовното". Докторирал на тема "Авторска бајка - компаративна анализа" (методички и дидактички науки).

Автор е на повеќе од 50 книги.

Научни и стручни изданија: "Зошто хаику" ("Феникс" - Скопје, 2011), "Авторска бајка - компаративна анализа" ("Феникс" - Скопје, 2013), "Театарот како имагинарен остров" ("Феникс" - Скопје, 2013); "Ликовната уметност е она што (не) се гледа" ("Феникс" - Скопје, 2015), "Карневали и карневализација" ("Феникс" - Скопје, 2015), "Методологија на научно-истражувачка работа" ("Феникс" - Скопје, 2016 година), "Традиционално и електронско издаваштво" ("Феникс" - Скопје, 2016 година), "Фотографијата, сликарството и филмот како манипулација и пропаганда" ("Феникс" - Скопје, 2016), "Театарот како режија на светот" ("ЕФТА" - Скопје, 2017 година).

Критики и есеи: "Споени садови" ("Наша книга" - Скопје, 1986), "Македонска филмска критика" (ЕСРА - Скопје, 2011), "Македонска театарска критика"(ЕСРА-Скопје, 2011).

Публицистика: "Дванаесет горостаси" ("Млад борец" - Скопје, 1983), "Собеседници" ("Наша книга" - Скопје, 1989), "Виртуелно огледало"("Феникс" - Скопје, 2010), "Колумни што не се мачкаат на леб" ("Феникс" - Скопје, 2013), "Културолошки разгледби" ("Феникс" - Скопје, 2017).

Антологии и избори: "Вишнеења" (родољубива поезија, "Млад борец" - Скопје, 1980), "Визија на целината" (светски краток расказ, "Мисла" - Скопје, 1992), "Белиот фустан" (светска куса проза, "Феникс" - Скопје - 2001), "Во стварноста е реалноста сосема поинаква" (светски графити, "Феникс" - Скопје, 2002), "Подарок од срцето" (љубовни песни и писма, "Феникс" - Скопје, 2003), "Антологија на современиот македонски расказ" ("Феникс" - Скопје, 2012), "Антологија на драмски текстови за деца и млади" ("Феникс" - Скопје, 2013), Антологија на најсовремената македонска поезија за деца и млади "Тоа сум јас" ("Македонија презент" - Скопје, 2017), Избор од најновата македонска поезија за деца и млади "Нови штурци" ("Македонија презент" - Скопје, 2017).

Награди: "Ацо Шопов", "Крсте Петков Мисирков", "Васил Куноски", "Ванчо Николески", "Крсте Чачански", "Рафиновото признание", "Иво Андриќ", "Јован Котески", "Вермилион", "Гоцевата повелба", "Гогољ", "Гран при", "Книжевно перо", "Современост", "Ерго Сум", "Македон", "Урбан", "Наим Фрашери", "Мисаоник" и други награди и признанија.

Преводи и препеви: на српски, хрватски, словенечки, бугарски, француски, англиски, германски, словачки, русински, албански, турски, руски и други јазици.

Инаку, Христо Петрески бил новинар и уредник во Редакциите на: "Студентски збор", "Млад борец", Радио Скопје и "Нова Македонија".

Од 1982 година е основач и директор на Издавачката куќа "Феникс" - Скопје и Фондацијата за научна и културна афирмација и презентација "Македонија презент" - Скопје. Член е на Друштвото на писателите на Македонија од 1985 година, а сега е член и на неговото Претседателство. Еден е од основачите на списанието "Стожер" и манифестацијата "Празник на липите" при Друштвото на писателите на Македонија. Сега е главен и одговорен уредник на тематското

книжевно списание "Тренд", меѓународното научно списание "Книжевна Академија" и меѓународното списание за книжевност за деца и млади "Нов круг". Почесен член е на Друштвото на писателите на Србија. Член е на Здружението на новинарите на Македонија од 1979 година.

Христо Петрески бил колумнист во весниците "Нова Македонија", "Дневник", "Време", "Утрински весник", "Ден" и "Слободен печат". Инаку, Петрески бил дописник и член на редакциите на весниците и списанијата: "Младост", "Нове омладинске новине" и "Идеје" (Белград), "Глас омладине" (Нови Сад), "Вјесник" и "Кворум" (Загреб), "Ослобођење" (Сараево) и други.

Покрај литературно творештво, пишува книжевна, филмска и театарска критика, колумни и есеи.

Христо Петрески е учесник на бројни научни собири во земјата и странство и негови стручни и научни трудови се објавени во голем број зборници, списанија, електронски портали и други печатени изданија.

Инаку, Христо Петрески е новинар и писател. Бил новинар и уредник во Редакциите на: "Студентски збор", "Млад борец", Радио Скопје и "Нова Македонија". Од 1982 година е основач и директор на Издавачката куќа "Феникс" - Скопје и Фондацијата за научна и културна афирмација и презентација "Македонија презент" - Скопје. Член е на Друштвото на писателите на Македонија од 1985 година, а сега е член и на неговото Претседателство. Еден е од основачите на списанието "Стожер" и манифестацијата "Празник на липите" при Друштвото на писателите на Македонија. Сега е главен и одговорен уредник на тематското книжевно списание "Тренд" и научното книжевно списание "Книжевна Академија". Почесен член е на Друштвото на писателите на Србија. Член е на Здружението на новинарите на Македонија од 1979 година. Христо Петрески бил колумнист во весниците "Нова Македонија", "Дневник", "Време", "Утрински весник" и "Ден". Инаку, Петрески бил дописник и член на редакциите на весниците и списанијата: "Младост", "Нове омладинске новине" и "Идеје" (Белград), "Глас омладине" (Нови Сад), "Вјесник" и "Кворум" (Загреб), "Ослобођење" (Сараево) и други. Покрај литературно творештво, пишува книжевна, филмска и театарска критика, колумни и есеи.

Подготвувач е на книгите "Македонска филмска критика" и "Македонска театарска критика", во издание на Универзитетот ЕСРА и Издавачката куќа "Феникс"- Скопје, 2011 година, на книгата "Тетатарот како имагинарен остров", во издание на "Феникс" - Скопје, 2013 година, како и на "Антологијата на драмски текстови за деца и млади", во издание на "Феникс" - Скопје, 2013 година. Во сите нив, авторот Христо Петрески мошне студиозно, селективно и експлицитно се занимава со театарот, филмот, драмското творештво и другите сродни уметности. Христо Петрески е учесник на бројни научни собири во земјата и странство и негови стручни и научни трудови се објавени во голем број зборници, списанија, електронски портали и други печатени изданија. Основач е и директор на Фестивалот на филмското сценарио и сценаристите "Скрипт фест"; на Мултимедијалната колонија - Битола (книжевност, сликарство, уметност, театар, филм, музика); на Фестивалот на чајот и читањето; на Галеријата на познатите, како и на повеќе други културни и уметнички манифестации. За неговиот магистерски труд "Хаику поезијата - меѓу елитното и масовното", Комисијата за

оценка и за одбрана на магистерскиот труд во состав: проф. д-р Александар Прокопиев, проф. д-р Лорета Георгиевска-Јаковлева и проф. д-р Соња Стојменска - Елзесер, констатира: Магистерскиот труд "Хаику поезијата - меѓу елитното и масовното" на кандидатот Христо Петрески е прв труд во македонската наука што го отвора прашањето за хаику поезијата меѓу елитното и масовното, односно тој е прв прв поопсежен труд на македонски јазик и од македонски автор, кој ја опфаќа хаику поезијата во Јапонија и на Истокот, Западот и Европа, Балканот и Македонија. Христо Петрески во трудот ја расветлува и демистифицира хаику поезијата како светски глобален феномен, со посебен акцент врз спецификите на современата македонска хаику поезија и нејзините најистакнати и најактивни претставници, внесувајќи свежина во македонската наука. Исто така, значајно е што специјално за овој труд се напишани и автопоетичките текстови од страна на застапените македонски автори, кои првпат и се презентирани во трудот. Магистерскиот труд "Хаику поезијата - меѓу елитното и масовното" на Христо Петрески е специфично истражување, теоретизација на поетички, културни, уметнички и научни практики, кои овозможуваат да се согледаат и општествените процеси и промени на економски, социјален и психолошки план. Значењето и вредноста на трудот се зголемува имајќи го предвид фактот дека ова е едно од првите научни истражувања на македонски јазик на хаику поезијата во широк тематски опфат и на специфичен аналитичко-синтетичен начин. Станува збор за неконвенционално вкомпониран труд, кој е несекојдневен, продлабочен и неопходен. Додека пак, во книгата "Македонска филмска критика" (хрестоматија) со избор и подготовка од Христо Петрески, каде тој покрај предговорот, се претставува и како автор на три филмски критики за филмовите "Мисија Лондон", "Снег" и "Беса", на прикладен и сликовит начин го презентира македонскиот критички поглед на тема филм, низ критичко-есеистичките текстови на вкупно 15 истакнати автори. Притоа, Христо Петрески потенцира: Спектарот на филмски преокупации е толку многу широк и разнолик, што полека но сигурно (ќе) се формира претставата за македонската филмска критика, односно за изострениот и специфичен критички поглед врз синеастичката уметност. Новиот критичко-есеистички поглед ветува, но и обврзува, па таа евидентна енергија и напор заслужува посебно внимание и респект, со верба и надеж дека и оваа книга ќе биде соодветен влог во иднината и идните генерации поклоници на филмот. Филмската критика како дисциплина, која за цел го има вреднувањето на филмското творештво (поодделни наслови, правци, национални кинематографии, периоди и слично), денес се повеќе филмовите во медиумите ги третира како настани, а не како содржини. Денес, во ситуација кога се консумираат главно само штотуку произведени филмови, публиката е предизвикана од агресивниот маркетинг, а не од естетските дострели на филмската уметност, па се чини токму затоа и филмската критика е потребна и значајна како никогаш досега!

Во книгата "Македонска театарска критика" (хрестоматија), со избор и подготовка од Христо Петрески, тој се претставува и со свои рецензии за следните театарски претстави: "Галеб" од Чехов, "Ричард Трети" од Вилијам Шекспир и "Медеја" од Дане Зајц. Притоа, во предговорот на книгата Петрески, меѓу другото, истакнува: Театарската критика, како и критиката воопшто е, пред се, процес на "спојување" на поединецот (аналитичарот, оценувачот, коментаторот, валоризаторот,

консуматорот) - со улогата на критичар, кој не е само пасивен гледач и набљудувач, туку е активен промислувач и на одреден начин соучесник. Театарската критика е, всушност, редовна театарска хроника, со многу енергија и страст, иницирани од личната потреба да се арбитрира, но и поради професионалните обврски во медиумот за кој таа се создава. Една од основните и заеднички карактеристики на критиката е активната љубов кон театарската уметност, зашто уметноста и критиката се во постојана корелација, т.е. зависат една од друга, живеат, растат и се надградуваат заемно. Критиката секогаш постои и поради иднината, односно по театарските претстави остануваат емоциите, но и критичкиот запис. Инаку, непристрасната и аргументирана критика станува решителен и објективен локатор. Критиката е врската помеѓу театарот и публиката, таа е личен чин на посредување помеѓу најразличните можни толкувања. Критиката е естетски и етички суд, но пред сè, личен чин кој поздразбира искуство, разбирање и професионализам, пристojност, па и почит. Критиката претставува дејствување и(ли) насочување, страст и потрага по вистинска посебност (во најширока смисла на зборот), дијалог, чувство на верба, па дури и завис(нос)т кон и од критичарот. Театарот треба да се сака, да се следи и анализира феноменот на театарската игра. А, за најдобра и најполезна критика се смета онаа која е ефективна и концизна, инструктивна и мотивирачка.

За книгата "Тетатарот како имагинарен остров" од авторот Христо Петрески, рецензентот проф. д-р Ана Стојаноска, помеѓу другото, вели: Оваа книга нам на читателите ни нуди еден интимен, а притоа уникатен пристап во читањето на театарската претстава. Христо Петрески пишува своја театарска критика. Таа е современа и актуелна, но истовремено и внимателна и аналитична! Тој, всушност, создава свој тип на критика и филмска и театарска, што е исклучително важно за денешниот однос кон уметноста. Минатата година од страна на списанието СУМ, на Христо Петрески му беше доделена наградата ЕРГО СУМ за најдобра серија театарски критики. Оваа награда заедно и со оваа книга сведочат дека сепак и во македонскиот театарски простор има место за театарска критика која и ќе биде читана, но истовремено и ќе биде препрочитана, како што тоа го бара нејзината основна специфична функционалност.

Во "Антологијата на драмски текстови за деца и млади", што исто така ја подготви Христо Петрески, авторот на книгата Петрески, меѓу другото, подвлекува: Основната идеја на овој проект е: развој на театарот за деца и млади, препорачување за изведување и понатамошна афирмација на необјавените и неизведуваните драмски текстови од малубројните, но активни и вредни македонски автори кои се занимаваат со оваа проблематика. При создавањето на драмските текстови за деца и млади - акцент треба да се стави врз иновативноста на планот на содржината и формата, релевантноста и актуелноста на темите и мотивите, на универзалните и космополитските вредности, на комуникацијата и интерактивноста со младите гледачи... Оваа книга е мал и скроман антологиски преглед: за истовременото растење на македонските драмски писатели и на драматургијата, но и на децата и младите читатели и гледачи!

Исто така, Христо Петрески го подготви и напиша предговор за специјалниот тематски број на списанието СУМ посветен на новото драмско творештво во

Република Македонија, преку новите драмски текстови на Венко Андоновски, Блаже Миневски, Томислав Османли и Трајче Кацаров.

Во 2016 година, Христо Петрески ја објави книгата "Фотографијата, сликарството и филмот како манипулација и пропаганда". Во оваа книга се објавени следниве содржини: Вовед, Дефинирање на пропагандата, Уметноста и пропагандата, Фотографијата како орудие но и оружје, Фотографијата како доказ и документ, Плакатни слики и озвучени фотографии, Светот е најголемата и најчудната рамка, Пропагандата како противотров за демократијата, Уметноста и политиката во совремието, Фотографијата во светот, Европа и кај нас, Скопје 2016, Мал личен запис на тема фотографија и Пропагандниот филм. Оваа негова книга е прв и единствен стручен и научен труд од овој вид кај нас.

Во 2017 година, пак, Христо Петрески ја објави книгата "Театарот како режија на светот". Оваа книга е поделена на три тематски целисти: AGON, APARTE i AD SPECTATORES. Во првиот дел се публикувани студии и огледи, во вториот дел се објавени записи и колумни, а во третиот дел се презентирани критики и есеи.

Меѓу другото, во оваа обемна и содржајна книга - застапени се и текстовите: Уметноста/умешноста на режијата, За ангажираноста и актуелноста, За еден нов театар, Уличен театар, за домашниот автор и сцена, и други. Станува збор за специфично, ретко и значајно остварување.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на приложената документација и дадените препораки од:

- Високата чкола за воспитувачи на стручни студии Алексинац, Р. Србија
- Педагошки факултет Врање Р.Србија
- Меѓународниот славјански универзитет „Г.Р. Державин“ – Свети Николе
- Факултетот за педагошки науки, при Универзитетот од Крагујевац, Р.Србија

како и преку личниот увид во досегашната плодна и разновидна дејност на кандидатот **Д-р Христо Петрески**, со своите творечки и педагошки капацитети, целосно ги исполнува условите вонредно од Вонреден професор да биде избран во звањето **Редовен професор** по група предмети од областа **Критиката, историја и теорија на филмот, театарот и книжевноста** во сите наставно научни звања на Факултетот за филмски уметности при Универзитетот за аудиовизуелни уметности Европска филмска театарска и танцова академија – Скопје. Рецензентската комисија овој Извештај и заклучоците во него му ги предлага на наставно научниот совет на Факултетот за филмски уметности.

Рецензентска комисија:

Редовен професор Јордан Плевнеш

Редовен професор Д-р Мишо Нетков

Редовен професор Д-р Васил Тоциновски

Скопје, 22.02.2018.